

УДК: 027.7(477.54)(01)

ПІДГОТОВКА БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОКАЖЧИКІВ – ПРОВІДНИЙ НАПРЯМОК РОБОТИ ДОВІДКОВО-БІБЛІОГРАФІЧНОГО ВІДДІЛУ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ

Захарченко Валентина Павлівна, *завідувач сектору Наукової бібліотеки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*

У статті висвітлено один із напрямків роботи довідково-бібліографічного відділу Наукової бібліотеки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, підготовку бібліографічних покажчиків за останні два роки, зокрема покажчиків серії «Вчені ХНПУ імені Г. С. Сковороди», науково-допоміжних та рекомендаційних покажчиків.

Ключові слова: бібліотека, бібліографія, покажчики, вчені ХНПУ імені Г. С. Сковороди, педагоги

Одним із пріоритетних напрямків роботи довідково-бібліографічного відділу Наукової бібліотеки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди є складання бібліографічних покажчиків. Протягом останніх двох років на допомогу науковому та навчальному процесу підготовлено цілий ряд покажчиків.

Огляд хочемо розпочати з покажчиків, що відносяться до серії «Вчені ХНПУ імені Г. С. Сковороди», які присвячені викладачам нашого вузу, самовіддана та невтомна праця яких втілюється в процес навчання майбутніх педагогів та сприяє вихованню високоосвічених, талановитих і творчих фахівців.

До вказаної серії відноситься біобібліографічний покажчик, присвячений академіку, професору, донедавна ректору Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, відомому науковцю у галузі нових педагогічних технологій навчання і виховання, економічної освіти, історії економічної думки в Україні Прокопенку Івану Федоровичу. Метою даного покажчика є ознайомлення зацікавлених читачів з бібліографією наукових праць І. Ф. Прокопенка з 1970 по 2018 роки та висвітлення основних етапів його життя, наукової, науково-організаційної та громадської діяльності. Кількість джерел в покажчику – 357.

Наступний випуск покажчика вказаної серії присвячений доктору педагогічних наук України, професору, члену-кореспонденту Академії педагогічних наук України, заслуженому діячу науки і техніки України Лозовій Валентині Іванівні. Валентина Іванівна – фахівець у галузі дидактики, яка досліджувала проблеми формування пізнавальної активності школярів, питання проблемного навчання, контролю

навчально-пізнавальної діяльності школярів. До покажчика увійшли наукові праці В. І. Лозової, які були надруковані впродовж 52 років наукової діяльності з 1966 по 2018 роки, в кількості 363 праці.

Ще один випуск біобібліографічного покажчика даної серії відображає наукову діяльність доктора педагогічних наук України, професора, члена-кореспондента Національної академії педагогічних наук України, проректора з наукової роботи Харківського державного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди Бойчука Юрія Дмитровича. У виданні зібрано і систематизовано відомості про науковий доробок вченого впродовж 29 років науково-педагогічної діяльності (1991–2020 рр.) в кількості 672 праці з питань формування здорового способу життя учнівської та студентської молоді, вивчення педагогічних аспектів створення здоров'язбережувального освітнього середовища, розробки теоретико-методичних основ формування еколого-валеологічної культури майбутнього вчителя, психолого-педагогічного супроводу інклюзивних процесів у загальноосвітніх навчальних закладах, методики викладання природничих дисциплін у закладах вищої освіти.

До 85-річчя з дня народження доктора філологічних наук, професора, літературознавця, відомого не тільки в Україні, але і за її межами Фрізмана Леоніда Генріховича, підготовлений наступний біобібліографічний покажчик. У покажчику подано бібліографію наукових праць Л. Г. Фрізмана та літературу про нього, яка налічує 1022 праці, що були надруковані впродовж 67 років наукової діяльності, а також після його смерті (1951–2020 рр.).

24 вересня 2020 року в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди відбулася Всеукраїнська науково-методична конференція «Фрізманівські читання»: науково-методична спадщина, продовження традицій», на якій відбулася презентація біобібліографічного покажчика, присвяченого Леоніду Генріховичу Фрізману [1].

Кожен із покажчиків серії «Вчені ХНПУ імені Г. С. Сковороди» містить наступні публікації – дисертації вчених, їх монографії, написані особисто та в співавторстві, книги, навчальні та навчально-методичні посібники, підручники, в написанні яких вчені брали участь, статті з наукових та періодичних видань, тези виступів на науково-практичних конференціях, видання за редакцією, наукові школи вчених, рецензії, та рецензії на праці інших авторів, літературу про вчених. В покажчиках представлені вступні статті колег про вчених.

Допоміжний апарат біобібліографічних покажчиків представлено Іменними покажчиками, в яких наведено прізвища співавторів, упорядників, редакторів та інших осіб, відомості про яких є в бібліографічних записах, а також Абетковими покажчиками назв праць вчених та праць за їх редакцією.

Робота із складання показчиків вказаної серії продовжується, наразі іде підготовка показчика, присвяченого відомому українському анатому, доктору медичних наук, професору Якову Рафаїловичу Синельникову.

Окремо хочемо виділити науково-допоміжний показчик «Григорій Сковорода: філософія життя і творчості «українського Сократа», створений до 215-річниці з дня заснування Харківського національного педагогічного університету, який носить ім'я видатного українського просвітителя-гуманіста, філософа, поета, педагога, музиканта Григорія Сковороди з метою популяризації його філософської, етико-естетичної, педагогічної й літературної спадщини. Науково-допоміжний бібліографічний показчик є спробою зібрати відомості про опубліковані твори Григорія Сковороди та наукові праці, історичні та літературні розвідки, художні твори, присвячені видатному мислителю, які зберігаються у фондах Наукової бібліотеки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Цей показчик отримав диплом методичного об'єднання бібліотек закладів вищої освіти Харківської зони в конкурсі «Бібліотекар року 2019» у номінації – кращий бібліографічний показчик, а також диплом I ступеня учасника ТОП-10 в номінації «Персональний показчик» у Всеукраїнському бібліотечному «Бібліографічному рейтингу – 2019» [2], [3].

Довідково-бібліографічним відділом підготовлено декілька рекомендаційних бібліографічних показчиків, серед яких показчик «Науково-дослідницька діяльність: традиційні напрямки та сучасні пріоритети», основною метою створення якого є спроба донести до широкого загалу інформацію про розвиток і становлення науково-дослідницької діяльності та внесок професорсько-викладацького складу, науковців і молодих вчених у наукову та дослідницьку діяльність у Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди. Показчик містить 612 джерел з методології науково-дослідної роботи, науково-дослідницької діяльності школярів, науково-дослідної роботи студентів як складової навчального процесу та наукові видання молодих вчених ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Наступний рекомендаційний бібліографічний показчик «Мотивація як фактор успіху навчальної діяльності» містить 374 бібліографічні описи, що розкривають такі теми як мотиваційна готовність дошкільників до навчання, мотивація як фактор успіху навчальної діяльності молодших школярів, мотиви навчання, підвищення мотивації навчання, мотивація як чинник успішного формування навчально-пізнавальної діяльності учнів, формування мотивації навчальної діяльності майбутніх учителів, психологічні аспекти мотивації.

Рекомендаційний бібліографічний показчик «Українська драматургія й театр від витоків до сучасності» є актуальним та необхідним у вимірі історії українського театру з огляду на дефіцит бібліографічних праць в царині української художньої культури впродовж останнього часу,

тому його метою є систематизація фактів та явищ театрального процесу в Україні, виявлення та обґрунтування основних моделей його функціонування в культурному контексті XVII-XX століть. Виданням може користуватися широке коло читачів: від спеціалістів з фаху до всіх тих, кого цікавить історія театру та сучасна театральна практика в Україні. Кількість включених джерел – 990.

Оскільки наукова діяльність є невід’ємною складовою освіти в університетах і починається з наукових досліджень науково-педагогічних працівників, основними формами якого є кандидатські та докторські дисертації, з метою полегшення пошуку та допомоги викладачам закладів вищої освіти в ознайомленні з кандидатськими та докторськими дисертаціями, які надійшли до фонду Наукової бібліотеки ХНПУ імені Г. С. Сковороди, щорічно доповнюються раніше видані покажчики «Докторські та кандидатські дисертації, захищені в ХНПУ імені Г. С. Сковороди» та «Автореферати докторських та кандидатських дисертацій, отриманих ХНПУ імені Г. С. Сковороди».

Довідково-бібліографічний відділ і надалі планує підготовку нових покажчиків з різних галузей знань з метою інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу вишу та задоволення потреб користувачів бібліотеки.

Список використаних джерел:

1. Всеукраїнська науково-методична конференція «Фрізманівські читання: науково-методична спадщина, продовження традицій. – URL : <http://hnpu.edu.ua/uk/news/vseukrayinska-naukovo-metodychna-konferenciya-frizmanivski-chytannya-naukovo-metodychna>.

2. Всеукраїнський бібліотечний «Бібліографічний рейтинг – 2019». – URL : <http://biography.nbuv.gov.ua/rating/r2019/>.

3. Конкурс «Бібліотекар року 2019». – URL : http://www-library.univer.kharkov.ua/pages/bibliotekar_roku/biblotekar2019.htm.

PROVISION THE BIBLIOGRAPHIC INDEXES – THE LEADING WORK DIRECTION OF REFERENCE AND BIBLIOGRAPHIC DEPARTMENT OF THE SCIENTIFIC LIBRARY

Zakharchenko V. P., Head of the Scientific Library Sector of H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

Abstract: The article highlights one of the work activities of the Reference and Bibliographic Department of the Scientific Library at H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, provision the bibliographic indexes for the previous two years, in particular indexes of the series "Scientists of H. S. Skovoroda KhNPU", research manuals and recommendation indexes.

Keywords: library, bibliography, indexes, scientists H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, teachers.